

Постоленко І.С.

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ЕФЕКТИВНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДИСТАНЦІЙНО

Анотація. У статті розглянуто питання ефективного навчання англійської мови дистанційно. Досліджено підходи до ефективного дистанційного навчання. Обґрунтовано ефективні методи, форми та засоби дистанційного навчання. Проаналізовано теоретичні погляди стосовно особливостей сприйняття навчального матеріалу студентами. Охарактеризовано основні проблеми та складнощі, які виникають у викладачів та студентів під час навчання англійської мови дистанційно.

Ключові слова: дистанційне навчання, англійська мова, ефективне навчання, онлайн навчання.

Ирина Постоленко

ЭФФЕКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ДИСТАНЦИОННО

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы эффективного обучения английскому языку дистанционно. Исследуются подходы к эффективному дистанционному обучению. Обоснованно методы, формы и средства дистанционного обучения. Проанализированы теоретические взгляды относительно особенностей восприятия учебного материала студентами. Охарактеризованы основные проблемы и сложности, которые возникают у преподавателей и студентов при обучении английскому языку дистанционно.

Ключевые слова: дистанционное обучение, английский язык, эффективное обучение, онлайн обучение.

Iryna Postolenko

EFFECTIVE DISTANCE LEARNING OF ENGLISH

Abstract. The article analyzes the questions of effective distance learning of English. The main approaches to effective distance education are investigated. The methods, forms and means of distance learning are approved. The article describes theoretical views on perception of educational material by students. The characteristics of the main problems and difficulties that teachers and students face while distance learning of English are given.

Keywords: distance learning, the English language, effective learning, online learning.

Постановка проблеми. Сучасні заклади освіти все частіше апелюють до дистанційних онлайн курсів з метою економії часу та навчальних територій. Навчальні програми на базі використання Інтернету не вимагають використання аудиторій для навчання, вони можуть бути доступними в будь-який час, а також дозволяють студентам і викладачам працювати самостійно. Незважаючи на такі переваги, існує багато проблем, пов'язаних з такими курсами, які потенційно впливають на їх успішну реалізацію.

Аналіз актуальних досліджень. Питання технологій дистанційного навчання у процесі навчання іноземних мов розглядаються у роботах як українських, так і закордонних педагогів, серед яких О.О. Андрєєв, Є.І. Дмитрієва, В.М. Кухаренко, В.П. Свиридюк, Ю.М. Горвіц, Н.В. Майєр, Н.І. Муліна, К.Ю. Кожухов, Є.С. Полат, А.В. Хуторський, G. Dudeney, N. Hockly та ін. Актуальність статті обумовлена необхідністю впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій в навчальний процес, які забезпечують високу ефективність отримання знань з англійської мови, а також сприяють підвищенню зацікавленості студентів у навчанні. Проте залишаються не розробленими нові ефективні програми навчання англійської мови дистанційно. У нашій статті ми зупинимося на моделях он-лайн курсів, характеристиках ефективних програм, а також на характеристиці ефективних програм для навчання англійської мови [1, с. 14].

Мета статті – визначити особливості ефективних програм навчання англійської мови дистанційно та обґрунтувати зміст, принципи, ефективні методи, форми та засоби дистанційного навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Дистанційні курси і гібридні (змішані) навчальні курси часто об'єднують, але вони можуть відрізнятися і їх потрібно розрізняти. Коли ми говоримо про дистанційні курси, чи іншими

словами он-лайн курси, ми маємо на увазі курси, в яких немає безпосередньої взаємодії між викладачем і студентом. Взаємодія між ними та процес навчання відбуваються завдяки використанню різних технологічних інструментів. Гібридні курси, які також можна назвати змішаними курсами, значно відрізняються від дистанційних курсів, оскільки в них присутня безпосередня взаємодія між учасниками навчального процесу.

Важливо зауважити, що для курсів дистанційного навчання в цілому потрібна система управління навчанням, або система управління курсами, щоб розмістити необхідний контент (наприклад, Blackboard, Moodle, або Sakai). На додачу, інколи такі системи ще мають веб-сайт курсу, вікіпедію, форум або блог. Контент завантажується у онлайн курси і викладачі зі студентами можуть ним користуватися, а також спілкуватися один з одним, а також переписуватися завдяки обміну миттєвими повідомленнями, електронної пошти та телефонного зв'язку. Зазначені електронні курси базуються на модулях підготовки до письмових завдань і електронних підручниках. Найбільшою перевагою онлайн курсів є гнучкість. Вони можуть бути повністю асинхронними (це означає, що викладачі та студенти не потребують бути доступними у визначений час), самостійно розміщеними, а також індивідуалізованими. В той час, як викладач в аудиторії повинен надати інформацію для всіх студентів одночасно, викладачі он-лайн курсів можуть надавати інструкції окремо кожному студенту, а також мати зворотній зв'язок.

В гібридному курсі певна частина завдань виконується традиційно в аудиторії, а частина – це завдання, які виконуються за допомогою комп'ютерних програм. Формат гібридних курсів відрізняється від тих, які поділені на заняття з безпосереднім контактом викладачів та студентів і віртуальні класи, на яких відбувається взаємодія між учасниками навчального процесу кілька разів на семестр для проходження студентами

тестування або усних іспитів. Залежно від формату, гібридні курси включають певну кількість компонентів он-лайн курсів, що базуються на кількості часу, який витрачається на проведення традиційних занять [4, с. 332].

Введення є надзвичайно важливим елементом під час навчання англійської мови. Якщо студенти не налаштовані на вивчення мови, то в цьому випадку буде важко досягти успіхів. Навіть якщо різні вчені мають суперечки стосовно того, як потрібно вивчати мову, вони відзначають, що без введення нових даних щодо навчального курсу студенти не зможуть його опанувати. Адже введення дає можливість студентам сформулювати гіпотезу наскільки ефективно працює курс, який вони вивчають.

Важливим елементом є також взаємодія між учасниками навчального процесу, а також практичний результат оволодіння мовою. Американські науковці Свейн і Лапкін (Swain and Lapkin) проводили свої дослідження в Канадських університетах і дійшли до думки, що саме завдяки мовній практиці студенти могли перевірити свою гіпотезу щодо того, як мова працює і розвивається. Інтерактивні завдання допомагали студентам спілкуватися і набувати нових умінь та навичок на практиці [6, с. 380].

Також у системі вивчення англійської мови є зворотній зв'язок. Інколи він виникає під час спілкування з носіями мови, але дослідження науковців показало, що цілеспрямований негативний зворотній зв'язок в таких ситуаціях виникає досить часто. Зворотній зв'язок за своєю природою зазвичай є реагуючим (виникає після помилки в мові), інколи він виникає до появи помилки, що часто трапляється під час занять в аудиторії. Реагуючий зворотній зв'язок може бути експліцитним (пряме виправлення помилки), або імпліцитним (перетворення неправильного висловлювання). Основна дилема для викладачів – коли і як проводити такі виправлення. Викладачі, які працюють з дистанційними курсами, не можуть передбачити, коли саме буде потрібний зворотній зв'язок у їх роботі, вони

просто здійснюють виправлення помилок тоді, коли студенти готові до цього в процесі спілкування. Все залежить від виду заняття та педагогічного підходу вчителя. Ефективна програма навчання англійської мови повинна забезпечити студентів можливостями повторювати і виправляти власні помилки за присутності і допомоги викладача-тьютора.

Сучасні підходи до навчання англійської мови базуються на понятті комунікативне навчання. Замість вивчення англійської мови як об'єкта через граматичні вправи і завдання для перекладу, студенти задіяні у спілкуванні один з одним, або з викладачем. Використання комунікативних видів діяльності базується на дослідженні з психології освіти, за положеннями якої студенти не є пустими посудинами, в які можна заливати знання, а активними учасниками навчального процесу, які навчаються через практичні завдання та власний досвід. Проте, незважаючи на комунікативну природу, види діяльності під час вивчення англійської мови часто структуровані з метою викладання специфічних граматичних концептів без раціональної структури чи наслідків [7, с. 191].

Навчання на основі поставлених завдань є найбільш ефективним в межах аудиторії. Такий підхід до навчання – це педагогічна теорія, яка пропонує використання завдання під час організації навчання англійської мови у більшій мірі, ніж граматичних концептів. Студенти більш зацікавлені в структурному вивченні мови, що базується на виконанні завдань різного типу.

Один з основних методологічних принципів навчання англійської мови на основі поставлених завдань – це проведення необхідного аналізу навчального матеріалу перед створенням навчального курсу. Таким чином, викладачі та дизайнери курсу будуть впевненими в тому, що студенти працюють з тими завданнями, які їм необхідні, і які вони зможуть виконати за межами навчальної аудиторії [5, с. 75]. Завдяки курсу навчання англійської мови на основі поставлених завдань студенти можуть вивчати

мову практично, а саме через взаємодію та зворотній зв'язок, а також спілкування один з одним та носіями мови. Вдало створений курс – це віртуальна аудиторія, в якій навчання базується на виконанні практичних завдань, що нагадують справжні комунікативні ситуації за межами навчальної аудиторії, наприклад, такі ситуації, як відкриття банківського рахунку, резервування місця в готелі під час подорожі, придбання товару на базарі чи супермаркеті, замовлення комп'ютерних послуг під час ремонту комп'ютера і т.д. Багато із зазначених ситуацій можливо виконати на відстані або віртуально, або перетворенням онлайн курсу на природне середовище для навчання англійської мови на основі поставлених завдань [4, с. 342].

Створення ефективних онлайн та гібридних курсів має базуватися на принципах ефективного навчання англійської мови, а також на перевагах та досягненнях новітніх технологій.

Студенти, які працюють онлайн, мають доступ до мовно-зорієнтованих ресурсів, таких як газети, журнали, радіо-шоу, телевізійними програмами, відео-кліпами, кіно, мультфільмами, лекціями, подкастами, літературою та вебсайтами. Проте, такий ввідний матеріал не завжди доступний для тих, хто вивчає мову, і встановлення такого доступу не завжди є можливим. Викладачі англійської мови повинні забезпечити студентів необхідними навчальними ресурсами, використовуючи технологічні інструменти, щоб зробити автентичні тексти більш доступними.

Одна з найбільших переваг новітніх технологій під час вивчення мови – це можливість використання мультимедіа для адаптації навчальних матеріалів до потреб та рівнів підготовки студентів. Наприклад, викладачі можуть оновити аудіо та відео матеріали, додаючи до них субтитри, повтори окремих розділів, необхідні запитання до теми. Такі модифікації перетворюють записи на доступні ресурси введення автентичного матеріалу

та культурного змісту. Викладачі можуть також додавати анотації до письмових текстів та необхідні тлумачення та переклади окремих слів та сполучень. Використання технології модифікації автентичних текстів дає змогу студентам вивчати необхідний навчальний матеріал відповідно до власних мовних здібностей та можливостей.

Викладачам слід давати студентам специфічні завдання, які базуються на особливих ресурсах, наприклад, заповнити веб-анкети, відповіді на які вони повинні шукати на окремих тематичних веб-сайтах. Такі завдання дають змогу студентам розвивати культурні та лінгвістичні здібності та навички, а також готуватися до окремих видів діяльності, таких як створення презентації, веб-сторінки, постерів тощо.

Наприклад, студенти можуть давати відповіді на запитання, які стосуються сьогodнішніх подій, використовуючи газетні статті та повідомлення; отримати інформацію про подорожі за допомогою офіційних туристичних веб-сайтів, блогів подорожі, журнальних ресурсів; порівнювати ціни на товари та послуги за допомогою реклами та онлайн ретейлерів; вивчати поп-культуру на основі ток-шоу та музичних відео. Кожен студент може мати окремі завдання для роботи, а в процесі їх виконання – спілкуватися один з одним і створювати спільні постери та презентації для всієї групи. Завдання такого типу є цікавими і привабливими, вони спрямовані на співпрацю між студентами, самостійну роботу, а також на розширення кругозору та знань студента.

Проте, існують і недоліки такого виду діяльності. Створення завдань для студентів на веб-сайтах забирає багато часу у викладачів. Проте, це відбувається лише на початковому етапі роботи з сайтом, коли потрібно наповнити його необхідними завданнями. Надалі викладачі просто перевіряють, щоб веб-сайти і веб-квести залишалися функціональними під час навчання і роботи студентів з ними.

Викладачі мають спрямовувати студентів використовувати мовні знаки (усні і письмові) з метою дослідження лінгвістичних зразків та словосполучень. Словосполучення – це групи слів, які часто використовуються в мові, як одне ціле, а студенти можуть досліджувати їх, а також правила, на основі яких вони створюються. Завдяки такому видові електронного навчання студенти вивчають англійську мову детальніше.

Викладачі також зобов'язані надати студентам лінки до великої кількості додаткових ресурсів для вивчення англійської мови. Такий курс, як вебліографія є дуже корисним для студентів, оскільки він дає вільний доступ тим, хто вивчає мову, до основних мовних ресурсів. Так, викладачі мають забезпечити студентів лінками для необхідних педагогічних матеріалів (веб-сайт підручників, веб-сайти вивчення мови, ігри на основі вивчення мов); навчальних засобів (словники, тезауруси); автентичних матеріалів (популярні газети, радіо станції, веб-сайти); комунікативних заходів (чат-руми, блоги, вікі). Коли викладачі надають студентам такі матеріали, то останні мають право визначитися, коли їх можна використати найбільш ефективно [3, с. 327].

Важливими завданнями для студентів є прослуховування аудіозаписів для розуміння англомовного тексту, а також перегляд англомовного відео. Викладачі створюють спеціальні завдання для студентів, такі як короткий запис прослуханого тексту, визначення, чи твердження є правильними чи неправильними, відповіді на поставлені запитання до прослуханого тексту і т.д. Крім того, викладачі можуть використовувати аудіо- та відеозаписи для передачі інформації студентам щодо навчального курсу і для оголошень [2, с. 8].

Завданням викладачів є створити засоби синхронічного та асинхронічного спілкування легко доступними для студентів. Адже студенти мають бачити, чи їх одногрупники і викладачі є доступними для

спілкування онлайн. Студенти використовують для цього найчастіше Yahoo Messenger або Google Chat.

Досить корисним завданням для студентів є створення блогів і робота з ними. Блог – це інструмент Інтернету, який можна використовувати для публікації матеріалу. Навчальний матеріал для навчання за допомогою блогів допомагає студентам опанувати мову більш точно. Блоги можуть також включати використання мультимедіа і бути рефлексивним інструментом, ніби журналом, де студенти можуть відслідковувати власний прогрес у навчанні. Блог може використовуватися як форум для обговорення культурних та освітніх питань.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що на основі проаналізованих літературних джерел, ми дійшли висновку, що онлайн та гібридні курси навчання англійської мови є достатньо ефективними та простими, однак, створення, запровадження та навчання таких курсів потребує значну частину часу. Насамперед, університети повинні надати технічну інфраструктуру для онлайн курсів. Створювачі курсів мають поєднати новітні технології з необхідними навчальними матеріалами. Після того, як всі матеріали створені, викладачам необхідний час для тренування та менторингу, щоб вони могли з часом почати навчання онлайн. І, нарешті, важливо відзначити, що створення балансу незалежних, інтерактивних видів діяльності потребує більше часу, ніж необхідно для проведення аудиторних занять. Проте, онлайн та гібридні курси навчання англійської мови надають можливість студентам ефективно вивчати англійську мову на основі різноманітних видів діяльності, які пропонуються новітніми технологіями та засобами навчання.

У нашому дослідженні ми показали, що проблема ефективного навчання англійської мови дистанційно потребує значної уваги та дослідження. Перспективи **подальших нових наукових розвідок** полягають у вивченні теоретичних та практичних аспектів дистанційного

навчання англійської мови, та розробці ефективних дистанційних курсів відповідного профілю.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В.Ю. Биков. – К. : Атіка, 2008. – 250 с.
2. Дмитриева Е.И. Основная методическая проблема дистанционного обучения иностранным языкам через компьютерные телекоммуникационные сети Интернет / Е.И. Дмитриева // Иностр. языки в школе. – 1998. – N 4. – С.10–16.
3. Barlett N. J. D. A double shot 2% mocha latte, please with whip: Service encounters in two coffee shops and at a coffee cart / N. J. D. Barlett / In M. Long (Ed.), *Second Language Needs Analysis*. – Cambridge : Cambridge University Press. – 2005. – P. 305–343.
4. Bonk C. Frameworks for Research Design, Benchmarks, Training, and Pedagogy in Web-based Distance Education / C. Bonk, V. Dennen / In M. Moore & W. Anderson (Eds.), *Handbook of Distance Education*. – New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates, Inc. – 2003. – P. 331–348.
5. Oh S-Y. Two Types of Input Modification and EFL Reading Comprehension: Simplification Versus Elaboration / S-Y. Oh / *TESOL Quarterly*. – 35(1). – 2001 – P. 69–96.
6. Swain M. Problems in output and the cognitive processes they generate: A step towards second language learning / M. Swain, S. Lapkin / *Applied Linguistics*, 16. – 1995. – P. 371–391.
7. Yano Y. The effects of simplified and elaborated texts on foreign language reading comprehension / Y. Yano, M. H. Long, R. Ross / *Language Learning*. – 44. – 1994. – P. 189–219.